

Karst Dünyası: Kaş-Abanoz Yaylaları (Anamur-Mersin) Arasında Bir Jeolojik Rota

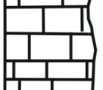

“Bu rotada kendinizi bir yandan karstik oluşumların coşkusu, diğer yandan kıvrım ve fayların olağanüstü görselliği eşliğinde muhteşem bir kireçtaşı şöleni içinde bulacaksınız”

Selim İNAN

Nurdan İNAN

Mersin Üniversitesi Mühendislik Fakültesi
Jeoloji Mühendisliği Bölümü, Mersin, Türkiye
(sinan@mersin.edu.tr)

yaşlı Cehennemdere Formasyonu içinde gelişmiştir. Bu çalışmada sırasıyla güneyden kuzeye doğru rota boyunca görülen yapılar anlatılmış olup, bu yapıların yerleri Şekil 1 de işaretlenmiştir.

MİYOSEN	MUT FORMASYONU		Kalın katmanlı yer yer masif özellikte kirlili gir-sarı renkli resifal kireçtaşları
JURA-ALT KRETASE	CEHENNEMDERE FORMASYONU		Orta -kalın katmanlı, koyu gri renkli sık çatlaklı, çatlakları kalsit dolgulu kireçtaşları
ÜST TRIYAS	MURTÇUKURU FORMASYONU		İnce-orta katmanlı, gri renkli kiltası, kumtaşı-kireçtaşı ardalanması

Şekil 2: Jeolojik rota boyunca gözlenen kaya birimlerinin genelleştirilmiş dikme kesiti

Kaş Yaylası ve Abanoz Yaylası yerleşimleri; Üst Triyas kırıntılı kaya birimleri üzerine kurulmuş olup, bu kaya birimlerinin kolay aşınmış olması nedeniyle çukurda kalan yerleşim yerleridir. Jura-Alt Kretase kireçtaşları ise farklı görünümler sunar. Kaş Yaylası'nın güneyinde kireçtaşlarının alt seviyeleri breşik, üst seviyeleri masif özelliktedir. Kaş Yaylası-Yığıltaş mevki arasında kireçtaşları, bloklar halinde aşınmış ya da çok sayıda yığılı karstik şahit tepe küçük tepelikler-hum oluşturur (Şekil 3 a). Bu tepelikler 10-40 m genişliğinde 10-15 m yüksekliğindedir. Bu mevkiide yol boyunca bol çatlaklı, çatlakları içinde demir/boksit cevheri sıvanımlı kırmızı seviyeler olan kireçtaşları da vardır. Kocayapma Tepe kuzeydoğusundaki yol yarmasında 10-15 cm kalınlığında tabakalı, gri renkli, çatlaklı kireçtaşları bulunur. Suolmaz Geçidi bölgesinde ince kiltası-silttaşı ardalanmaları içeren, dışı sarımsı, içi gri renkli killi kireçtaşları yüzeyler. Abanoz Yaylası girişinde, tüm birimler üzerinde Miyosen yaşlı resifal kireçtaşları görülür.

Kaş Yaylası'nın içinde bulunduğu çukurluk tipik bir dolin oluşumundadır (Şekil 4). Özellikle Kaş Yaylası ile Yığıltaş Tepe arasında değişik boyutlarda çok sayıda dolinler ve oluk biçimli lapyalar karstik aşınım şekilleri bakımından olağanüstü bir görsellik sunmaktadır (Şekil 3 b). Bu oluk biçimli lapyalar yer-yer 40-70 cm uzunluk ve 30-40 cm derinliğe ulaşabilmektedir. Bunların en

güzel örnekleri Yığıltaş mevkiinde görülür. Dolinler, kireçtaşı tepelikleri ve blokları arasında yer alır. Bu dolinler, 5-10 m genişliğinde, ortalama 10 m derinliğinde olan daha küçük dolinlerdir. Bloklar halinde aşınmış kireçtaşları arasında bulunan dolinler ise 10-40 m genişliğinde, 40-50 m derinliğinde olup, kireçtaşı tepeliklerinin arasındaki dolinlerden daha büyüktürler. Bunların en güzel örnekleri Kaş Yaylası kuzeyinde görülür (Şekil 5).

Şekil 3: a) Kaş Yaylası girişinde yer alan karstik şahit tepeler (humlar) b) lapyalar

Şekil 4: Kaş Yaylası büyük ölçekli dolin

Şekil 5: Kaş Yaylası kuzey çıkışı küçük ölçekli dolin

Kaş Yaylası ile Abanoz arasında yer alan Yiğiltaş Tepe ve yakın yörelerinde adeta yığılmış küçük küçük tepcikler şeklindeki hum'lar (9, 10, 11) çok güzel bir görünüm sunar (Şekil 6). Kaş-Abanoz yolu üzerinde anayoldan da görülen ve orman içinde izlenebilen 2 antik yol, rotayı ayrıca daha cazip kılmakta ve zenginleştirmektedir (Şekil 7).

Kaş Yaylası ile Yiğiltaş Tepe arasında yol yarmalarında yer yer karstik oluşumlar kırmızı renkli demir-boksit sıvanımlı breşik yapılar (Şekil 8) ve bindirme fayları gözlenmektedir (Şekil 9). Abanoz Yaylası'nın 2 km güneyinde yolu dikine kesen Kale Tepe'de güneye bakan yüzde iyi gelişmiş kıvrımlar yüksek görsel kalitededir (Şekil 10).

Şekil 6: Yiğiltaş Tepe'de gözlenen çok sayıda çözünme artığı tepcikler

Şekil 7: Jeolojik rota boyunca yer yer gözlenen antik yol

Şekil 8: Yiğiltaş Tepe ile Abanoz yolu üzerinde yer alan demir ve boksit sıvanımlı ezik, breşik zonlar ve küçük ölçekli ters faylar

Şekil 9: Yığıltaş Tepe ile Abanoz yolu üzerinde yer alan küçük ölçekli ters faylar

Rota, özellikle Abanoz'un 1 km güneyinden-Abanoz'a kadar, özellikle dik tabakalı, kıvrımlı, kırıklı kireçtaşlarının yüzelediği Kale Tepe'nin yol yarmasında devrik, yatık kıvrımlar, doğrultu atımlı, ters ve bindirme fayları gibi yapısal unsurlar da olağanüstü güzelliğindedir (Şekil 11 a ve b).

Şekil 10: Kale Tepe'de Jura-Alt Kretase yaşlı Cehennemdere Formasyonu'nda gözlenen kıvrımlar

Abanoz Yaylası'nın güneyden girişinde ve doğu yamaçlarda Jura-Alt Kretase yaşlı Cehennemdere Formasyonuna ait kireçtaşları beyaz renginden ötürü çok belirgin bir ayırım sunmakta ve çok güzel gelişmiş oldukça küçük ölçekte lapyalar içermektedir (Şekil 12 a, b, c). Abanoz girişinde Hacı Mehmet Mahallesi'nin doğu yamacında Jura-Alt Kretase yaşlı Cehennemdere Formasyonu ile Miyosen yaşlı Mut Formasyonu'nun açısal uyumsuz dokanağı çok belirgin bir şekilde izlenir (Şekil 13). Abanoz Yaylası, hemen doğusundan geçen normal bir fayla sınırlanmakta ve tipik bir çöküntü alanı içerisinde konumlan-

Şekil 11: Kale Tepe kuzey yarması ve Abanoz güneyinde yol yarmalarında çok güzel gelişen kıvrım ve faylar

maktadır (Şekil 14). Rota Abanoz Yaylasının hemen kuzeyinde sonlanmakta ve burada Miyosen yaşlı resifal özellikte kireçtaşlarından oluşan Mut Formasyonu gözlenmektedir.

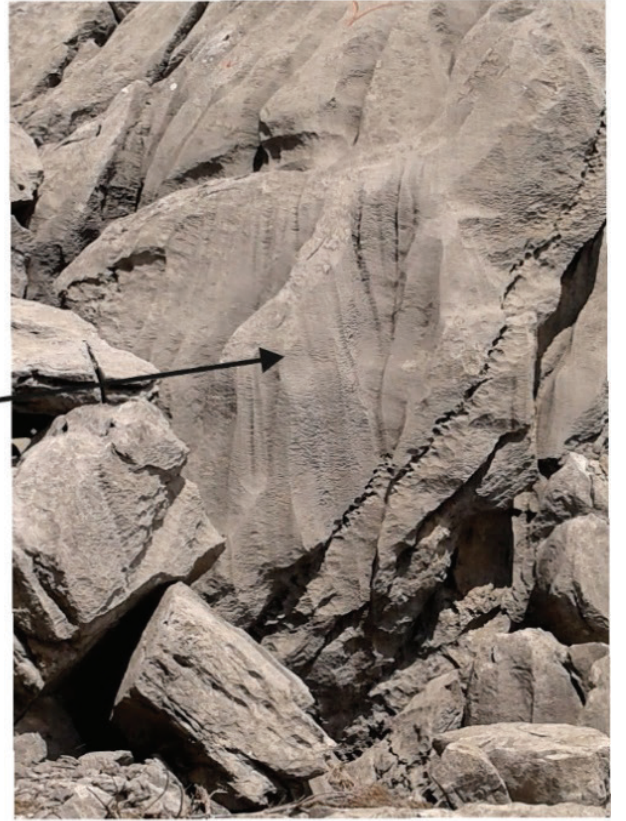
Yöre halkı tarafından verilen Sudöküldüğü, Suolmaz, Yığıltepe gibi mevki adlamalarının temelinde jeolojik ve jeomorfolojik/karstik oluşumlarının önemli bir gösterge olduğunu kanıtlamaktadır. Özellikle erime özelliğine sahip olan karbonat, jips ve tuz gibi kaya birimlerinin yoğun olduğu yerlerde dolin, lapy, uvala, obruk, düden, körkuyu, karstik koni gibi yapılar, yerüstü sularının etkisi ile oluşabilmektedir (9, 10, 11). Dolayısıyla bölgeye düşen yağışlar da burardan yeraltına sızmaktadır. Yine bu tür kayalarda yeraltı sularının oluşturduğu dikey ve yatay yönde gelişen ve içerisinde çok sayıda dikit, sarkıt, damlataş sütunu gibi çökel oluşumların gözleendiği mağara sistemlerine çok sık rastlanmaktadır. Bu bakımdan rota içerisinde ve yakın yöresinde mağara sistemlerinin varlığı araştırılarak, uygun olduğu takdirde, hem gıda depolama hem de turizm amaçlı kullanıma sunulmasında büyük yararlar vardır.

a

b

c

Şekil12: a) Abanoz Yaylası güney girişinde gözlenen Jura-Alt Kretase yaşlı Cehennemdere Formasyonu beyaz gri renkli kireçtaşlarının tipik yapısı, b ve c) Bunlarda gelişen değişik lapyalar

Şekil 13: Abanoz Yaylası güney girişinde Jura-Alt Kretase yaşlı Cehennemdere Formasyonu (JKc) ile Miyosen yaşlı Mut Fomasyonu'nun (Tm) uyumsuz dokanağı.

Şekil 14: Abanoz Yaylası sınırlayan normal fay ve tipik bir tektono-karstik oluşumlu polye

Sonuç olarak; Abanoz ve Kaş Yaylaları arasında yüzeyleyen kireçtaşlarında polye uvala, dolin, lapy, karstik koni, gibi karstik oluşumların içerdiği kıvrım, fay gibi yapısal unsurlar bölgenin bir jeolojik rota için farklı oluşumları fazlasıyla bulundurduğunu göstermektedir. Bu rotada kendinizi bir yandan karstik oluşumların coşkusu, diğer yandan kıvrım ve fayların olağanüstü görselliği eşliğinde muhteşem bir kireçtaşı şöleni içinde bulacaksınız...

Değinen Belgeler

- (1) Akay, E., and Uysal, Ş., 1988, Orta Toroslar'ın post-Eosen tektoniği (Post-Eocene tectonics of the Central Taurus mountains). MTA Dergisi, 108, 57-68.
- (2) Demirtaşlı, E., 1984. Stratigraphy and Tectonics of the area between Silifke and Anamur Central Taurus Mountains. Geology of the Taurus Belt. In: Geology of the Taurus Belt Symposium (Eds. By O. Tekeli, C. Göncüoğlu), proceedings, MTA Spec. Publ, 101-118
- (3) Koç, H., Özer, E. ve Özsayar, T, 1997. Aydınçık (İçel) yöresinin jeolojisi. Yerbilimleri (Geosound), 30, 417-427
- (4) Özer, E., Koç, H., Zorlu, K., Altuncu, A., 2003, Anamur (Mersin) kuzeydoğusunun tektono- stratigrafik özellikleri; Geosound Yerbilimleri Derg., 43, 183-194.
- (5) Özgül, N. 1976, Torosların bazı temel jeoloji özellikleri. TJK Bülteni, 19, 65-78.
- (6) Özgül, N., 1984, Stratigraphy and tectonic evolution of the Central Taurides. In: Geology

- of the Taurus Belt Symposium (Eds. By O. Tekeli, C. Göncüoğlu), proceedings, MTA Spec. Publ, 77-90.
- (7) Yetiş, C., 2002, Abanoz Yayla (Anamur-Mersin) dolayı Karaisalı kireçtaşı sedimanter petrografik özellikleri; Çukurova Üniv. Müh.-Mim. Fak. Derg., 17/1-2, 117-134.
- (8) Turan, A., 2007, Bozyazı (Mersin)ve Kuzey Kesiminin Tektono-Stratigrafisi, S.Ü. Müh.-Mim. Fak. Derg., c.23, s.1-2, 97-113.
- (9) Erinç, S., 1972. Jeomorfoloji II. İst. Üniv. Yay. No: 1628. (Genişletilmiş II. baskı).
- (10) Erinç, S., 1982. Jeomorfoloji I. İst. Üniv. Ed. Fak. Yay. No: 2931. (Genişletilmiş III. baskı).
- (11) Sür, Ö., 1986. Stürüktüral Jeomorfoloji. D.T.C. Fak. (II. Baskı).